

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 226/2021 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- osastopäällikkö Taneli Puumalainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylilääkäri Paula Tiittala, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Liisa Katajamäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Maija Neva, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Mika Salminen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- professori Lasse Lehtonen
- professori Tuomas Ojanen
- professori Janne Salminen
- professori Veli-Pekka Viljanen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia siten, että vuoden 2021 loppuun saakka voimassa olevien tartuntatautilain covid-19-epidemiaan liittyvien väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatketaan.

Väliaikainen sääntely on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022 ja olemaan voimassa 30.6.2022 saakka.

Valiokunnan lausunto PeVL 50/2021 vp

Hallituksen esitykseen sisältyvissä säätämisperusteluissa lakiehdotuksia tarkastellaan perustuslain 6 §:ssä turvatus yhdenvertaisuuden, 7 §:ssä turvatus oikeuden elämään ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, 10 §:ssä turvatus yksityiselämän suojan, 18 §:ssä turvatus oikeuden työhön ja elinkeinovapauden, 19 §:n 3 momentissa säädetyn julkisen vallan velvollisuuden turvata riittävät terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä, 21 §:ssä turvatus oikeusturvan ja Ahvenmaan itsehallinnon kannalta.

Hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisperusteluissa. Asiasta olisi kuitenkin aiheellista hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Arvion lähtökohdat

(1) Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia siten, että vuoden 2021 loppuun saakka voimassa olevien tartuntatautilain covid-19-epidemiaan liittyvien väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatkettaisiin. Lisäksi sääntelyyn tehdään eräitä muutoksia ja täydennyksiä. Esityksessä ehdotetaan myös jatkettavaksi liikenteen palveluista annetun lain säännöstä aika- ja reittitiedoista ilmoittamisesta covid-19-epidemian aikana.

(2) Hallituksen esityksen perustelujen (s. 21) mukaan esityksen pääasiallisena tavoitteena on suojata oikeutta terveyteen ja elämään ehkäisemällä covid-19-tartuntoja, edistämällä väestön terveyttä sekä turvaamalla jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Samalla esityksen tavoitteena on perustelujen mukaan mahdollistaa palvelujen terveysturvallinen käyttö ja siten edistää elinkeinovapautta ja sivistyksellisiä oikeuksia. Esitys toteuttaa perustelujen mukaan myös jokaisen oikeutta riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tavoitteena on myös vahvistaa paikallisten ja alueellisten viranomaisten mahdollisuuksia ennakoivalla ja nopealla tavalla ryhtyä koronaviruksen leviämisen estämiseksi ja siten väestön terveyden suojelemiseksi covid-19-taudilta välttämättömiin ja oikeasuhtaisiin toimiin.

(3) EU:n digitaalisen koronatodistuksen (jäljempänä koronapassi) kansallisen käytön sääntelyn jatkamisella on perustelujen mukaan (s. 22) tavoitteena mahdollistaa erilaisten yleisötilaisuuksien järjestäminen sekä asiakkaiden ja osallistujien pääseminen erilaisiin tiloihin terveysturvallisesti. Tavoitteena on turvata etenkin koronaepidemiasta eniten kärsineillä toimialoilla elinkeinovapautta sekä kyseisten alojen työntekijöiden oikeutta työhön vaarantamatta kuitenkaan ihmisten henkeä ja terveyttä tai sosiaali- ja terveydenhuollon kantokykyä. Esitettävän koronatodistuksen käyttö mahdollistaa perustelujen mukaan osan mainituista toimijoista elinkeinon harjoittamisen ylipäättään.

(4) Perustuslakivaliokunnan mukaan väestön terveyden suojeleminen on epäilemättä perusoikeusjärjestelmän kannalta erittäin painava peruste (ks. esim. PeVL 7/2021 vp, kappale 7). Perustuslakivaliokunnan mukaan myös terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn säilyttäminen pandemian aikana on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta erittäin painava peruste, jolla on yhteys perustuslain 7 §:n 1 momentin julkisen vallan velvollisuuteen turvata jokaisen oikeus elämään sekä turvata myös pandemian oloissa jokaiselle riittävät terveyspalvelut sekä edistää väestön ter-

Valiokunnan lausunto PeVL 50/2021 vp

veyttä (perustuslain 19 §:n 3 momentti) ja joka oikeuttaa poikkeuksellisen pitkälle meneviä, myös ihmisten perusoikeuksiin puuttuvia viranomaistoimia (PeVM 2/2020 vp, s. 4—5, PeVM 3/2020 vp, s. 3, PeVM 7/2020 vp, s. 4, PeVM 9/2020 vp, s. 4). Valiokunta on pitänyt hyväksyttävänä myös tavoitetta turvata oikeutta elinkeinonharjoittamiseen ja työhön kannattavalla tavalla vaarantamatta kuitenkaan covid-19-taudin leviämisen ehkäisemistä ja siitä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja (PeVL 35/2021 vp, kappale 2, PeVL 28/2021 vp, kappaleet 3 ja 4). Ehdotetulle sääntelylle on siten selvästi hyväksyttävät perusteet.

(5) Ehdotettava sääntely vastaa olennaiselta sisällöltään voimassa olevaa sääntelyä, joka on säädetty ja jonka voimassaoloaika on jo jatkettu perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella tavalisen lain säätämisyjärjestyksessä (PeVL 14/2020 vp, PeVL 20/2020 vp, PeVL 31/2020 vp, PeVL 42/2020 vp, PeVL 44/2020 vp, PeVL 16/2021 vp, PeVL 26/2021 vp, PeVL 28/2021 vp ja PeVL 35/2021 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyn perusratkaisut eivät ole valtiosääntöisesti ongelmallisia. Valiokunta arvioi kuitenkin erikseen sääntelyn voimassaoloaika ja eräitä sääntelyn yksityiskohtia.

(6) Perustuslakivaliokunta on hiljattain arvioinut (PeVL 35/2021 vp) ehdotusta jatkaa tartuntatautilain väliaikaisten terveysturvalliseen maahantuloon liittyvien perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyjen (PeVL 26/2021 vp) säännösten voimassaoloa. Valiokunta kiinnitti erityistä huomiota siihen, että tuolloin ehdotettiin samassa hallituksen esityksessä säädettäväksi myös mahdollisuudesta edellyttää koronapassia viranomaispäätöksissä toiminnalle asetettujen rajoitusten välttämiseksi. Valiokunnan mukaan (PeVL 35/2021 vp, kappale 5) koronapassia koskeva sääntely oli merkityksellistä useiden eri perusoikeuksien kannalta. Kyse oli tältä osin uudentyyppisestä sääntelystä, ja sitä oli arvioitava perusoikeuksien yleisten ja tarvittaessa kunkin perusoikeuden erityisten rajoitusedellytysten kannalta (ks. myös PeVL 14/2020 vp, PeVL 32/2020 vp). Valiokunta kiinnitti tämän johdosta huomiota siihen, että hallituksen esitykseen sisältyi kaksi toisistaan poikkeavaa sääntelykokonaisuutta, joista maahantuloa koskevien säännösten voimassaolon jatkamisen tarve varsin nopealla aikataululla määrittä myös koronapassia koskevan sääntelyn käsittelyaikataulua eduskunnassa. Valiokunta piti koronapassin käyttöönottoa merkitsevän lakiehdotuksen käsittelylle varattua aikaa asian merkittävyyteen nähden vaatimattomana.

(7) Nyt arvioitava hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 25.11.2021 ja lähetetty lähetekeskustelussa valiokuntaan 1.12.2021. Perustuslakivaliokunnan mielestä myös nyt ehdotettu sääntely käsittää valtiosääntöoikeudellisesti hyvin merkittävän sääntelykokonaisuuden, vaikka kyse onkin pääosin jo aikaisemmin perustuslakivaliokunnan arvioitavina olleiden ja voimassa olevien säännösten voimassaoloajan jatkamisesta. Valiokunnan mielestä myös nyt lakiehdotusten eduskuntakäsittelylle on varattu varsin vaatimaton aika, vaikka valtioneuvoston tiedossa on jo pitkään ollut vähintäänkin mahdollisuus siitä, että nyt ehdotettu sääntely osoittautuu välttämättömäksi covid-19-epidemian hallinnassa.

(8) Perustuslakivaliokunta on tartuntatautilain väliaikaisia säännöksiä arvioidessaan joutunut muistuttamaan toistuvasti valtioneuvostoa siitä, että valtioneuvosto ei voi lainsäädäntömenettelyssä asettaa eduskunnan lainsäädäntövallan käyttöä ja perustuslain 74 §:n mukaista lakiehdotusten perustuslainmukaisuuden valvontaa jo tapahtuneiden tosiasioiden eteen (PeVL 35/2021 vp, kappale 7, PeVL 28/2021 vp, kappale 11, ja PeVL 14/2020 vp). Perustuslakivaliokunnan perustuslain 74 §:ssä säädetyn tehtävän asianmukainen toteuttaminen vaarantuu, jos hallituksen esitys-

Valiokunnan lausunto PeVL 50/2021 vp

ten eduskuntakäsittelylle ei varata riittävää ja kohtuullista aikaa (PeVL 14/2020 vp, s. 7). Valiokunta kiinnittää vielä kertaalleen valtioneuvoston vakavaa huomiota asiaan.

(9) Tartuntatautilakia on covid-19-epidemian aikana muutettu useita kertoja määräaikaaisilla tai toistaiseksi voimassa olevilla muutoksilla. Valiokunta on arvioidessaan tartuntatautilain koronavirus-epidemiaan liittyvää määräaikaista sääntelyä kiinnittänyt jo useasti huomiota siihen, että sääntely ei koronaepidemiaan yksinomaan liittyvänä ja näin myös siihen säädöstasolla soveltamisedellytyksiltään sidottuna miltei kasuistisena sääntelynä lainsäädäntöteknisesti sovi oikeus-systemaattisesti tartuntatautilain muun sääntelyn kokonaisuuteen (PeVL 35/2021 vp, kappale 8, PeVL 28/2021 vp, kappale 11, PeVL 9/2021 vp, kappale 16, PeVL 44/2020 vp). Vaikka täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimus lukeutuu sinänsä perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin (ks. myös PeVM 25/1994 vp, s. 5/II), on valiokunta kiinnittänyt huomiota siihen, että sääntösten kasuistinen, muusta tartuntatautilaista poikkeava sääntelytekniikka aiheuttaa ongelmia ja ennakoimattomuutta tartuntatautilain sääntelyn soveltamisessa vastaisuudessa myös jo voimassa olevan sääntelyn osalta esimerkiksi nyt ehdotettavasta sääntelystä tehtävien vastakohtaispäätelmien vuoksi (ks. myös PeVL 44/2020 vp, s. 4).

(10) Nyt ehdotettava sääntely koskee monelta osin ihmisten jokapäiväisen elämän perusteita. Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyn selkeyteen on ollut syytä kiinnittää erityistä huomiota myös koronavirusepidemian aikana erityisesti perusoikeuskytkentäisessä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (PeVL 26/2021 vp, kappale 11, PeVL 32/2020 vp, s. 2, ks. myös PeVL 45/2016 vp, s. 3, PeVL 41/2006 vp, s. 4/II). Valiokunnan mielestä on edelleen erittäin valitettavaa, että ehdotettu sääntely muodostaa erittäin vaikeaselkoisen ja vaivalloisesti sovellettavan kokonaisuuden ja katsoo sääntelyä olevan syytä selkeyttää olennaisesti (ks. myös PeVL 35/2021 vp, kappale 9).

(11) Perustuslakivaliokunta on jo aiemmin katsonut, että epidemiatilanteen pitkittyessä tulee ryhtyä normaaliolojen lainsäädännön mahdollisesti tarvittaviin muutoksiin (ks. PeVM 17/2020 vp, s. 4). Valiokunnan mukaan toistaiseksi voimassa olevia muutoksia on kuitenkin ollut perusteltua säätää vasta normaalioloissa tapahtuvan huolellisen valmistelun jälkeen (PeVL 14/2020 vp ja PeVM 11/2020 vp). Valiokunta on kuitenkin jo korostanut tartuntatautilain kokonaisuudistuksen tarvetta (PeVL 9/2021 vp, kappale 17). Uudistuksessa on syytä huomioida erityisesti meneillään olevan pandemian esiin nostamat sääntelytarpeet. Valiokunnan mielestä asianmukaisen kokonaisuudistuksen edellyttämä lainvalmistelun kesto puoltaa hankkeen pikaista käynnistämistä.

(12) Valtioneuvoston on seurattava tarkoin sääntelyn vaikutuksia ja tarvittaessa ryhdyttävä sääntelyn korjaamiseen.

Voimassaoloaika

(13) Perustuslakivaliokunta on covid-19-epidemiaan liittyviä väliaikaisia säännöksiä koskevis-
sa lausunnoissa kiinnittänyt huomiota väliaikaisten perusoikeusrajoitusten ehdotettuun voimassaoloaikaan. Valiokunta on yleisesti korostanut, että covid-19-pandemian leviämisen ehkäisemiseen tähtäävä sääntely on myös ajallisesti rajattava välttämättömään (esim. PeVL 44/2020 vp, s. 6, PeVL 14/2020 vp, s. 6). Valiokunta on lisäksi edellyttänyt voimassaoloajan lyhentämistä tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä tilanteessa, jossa valiokunta ei ole

Valiokunnan lausunto PeVL 50/2021 vp

voinut vakuuttua sääntelyn välttämättömyydestä ehdotetun voimassaoloajan päättymiseen saakka (esim. PeVL 26/2021 vp, s. 3—4).

(14) Hallituksen esityksessä (s. 57) todetaan, että vaikka Suomen väestön rokotuskattavuuden arvioidaan nousevan korkeaksi loppuvuoden 2021 ja kevään 2022 aikana, on Suomeen saapuvien matkustajien ennakkotodistusvaatimusta ja testausta tarpeellista jatkaa 30.6.2022 saakka ulkomaista alkuperää olevien covid-19-tartuntojen leviämisen estämiseksi ja väestön terveyden suojelemiseksi. Koska väestön korkean rokotuskattavuuden vaikutusta epidemian kehittymiseen ei vielä tarkkaan tunneta ja rokotteiden vaikuttavuuteen liittyy runsaasti epävarmuuksia esimerkiksi suojan kestoon ja tehoon muuntuneita viruskantoja vastaan, on Suomeen saapuviin henkilöihin kohdistuvia terveysturvallisuusvaatimuksia perusteltua jatkaa vielä 30.6.2022 saakka. Toisaalta maahantulon terveysturvallisuussäännöksillä voidaan esityksen mukaan torjua myös uusien huolestuttavien virusten leviämisen uhkaa sekä havaita ajoissa uudet viruskannat (s. 58).

(15) Esityksen (s. 58) mukaan mahdollistamalla koronapassin käytön jatkaminen 30.6.2022 saakka pyritään voimassa olevaan tapaan lieventämään rajoitusten perusoikeusvaikutuksia niin, että elinkeinonharjoittamisen mahdollisuudet palautuisivat lähemmäs normaalia ja perusoikeudet voisivat toteutua mahdollisimman täsmällisesti. Mobiilisovellusta ja sen tietojärjestelmää koskevan sääntelyn voimassaolon jatkamisen tavoitteena on esityksen (s. 59) mukaan edelleen tarjota kansalaisille vapaaehtoisuuteen perustuva mobiilisovellus, jonka avulla tehostetaan covid-19-tartuntaketjujen katkaisemista tavoittamalla koronavirukselle mahdollisesti altistuneita.

(16) Perustuslakivaliokunnan mielestä merkitystä on lisäksi sillä, että sääntely on luonteeltaan mahdollistavaa. Tartuntatautilain koronavirusepidemiaan sisältyvä rajoitussääntely edellyttää joko valtioneuvoston asetusta tai erillistä viranomaispäätöksentekoa, jotka on oikeudellisesti sidottu välttämättömyysvaatimukseen. Valiokunnan mielestä mahdollistava muoto on tällaisessa sääntely-yhteydessä paremmin yhteensopiva myös voimassaoloajan kannalta välttämättömyysvaatimuksen kanssa (ks. myös PeVL 16/2021 vp, kappale 7 ja esim. PeVL 12/2021 vp, kappale 31). Ehdotettujen rajoitustoimien jatkamista ja muun sääntelyn voimassaoloa 30.6.2022 asti voidaan valiokunnan nykyisestä epidemiatilanteesta saaman selvityksen ja myös kevään 2022 tilannetta koskevien arvioiden valossa pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta välttämättömänä. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että epidemiatilanteen muuttuessa on valtioneuvoston arvioitava uudelleen sääntelyn voimassaolon välttämättömyyttä.

Maahantuloa koskeva sääntely

(17) Tartuntatautilakiin ehdotetaan lisättäviksi määräaikaiset 16 a—16 g §, jotka koskevat covid-19-todistuksia ja testaamista maahantulon yhteydessä. Sääntely vastaa pitkälti perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 35/2021 vp, PeVL 26/2021 vp) aikaisemmin säädettyä, eikä valiokunnalla ole edellä arvioinnin lähtökohdista sanotun valossa huomautettavaa sääntelyn pääsisältöön.

(18) Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin edelleen huomiota ehdotetun 16 d §:n sääntelyyn velvollisuudesta osallistua toiseen covid-19-testiin maahan saapumisen jälkeen. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta kehottaa sosiaali- ja terveysvaliokuntaa vielä huolellisesti tarkastelemaan ehdotetun sääntelyn tarvetta. Huomioon on syytä ottaa myös tartuntatautilain 15 ja

Valiokunnan lausunto PeVL 50/2021 vp

16 §:n sääntely kohdennetuista ja pakollisista terveystarkastuksista (ks. myös PeVL 35/2021 vp, kappale 32).

(19) Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että tartuntatautilakiin ei enää ehdoteta otettavaksi nykyisen 16 c §:n 2 momentin kaltaista säännöstä. Säännös koskee sellaisia maita ja alueita, joilta saapuvia henkilöitä velvollisuus esittää todistus ja osallistua testiin ei koske.

(20) Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin pitänyt perusoikeusrajoitusten oikeasuhtaisuuden kannalta jossakin määrin ongelmallisena sääntelyä, jonka mukaan covid-19-todistusta ja -testausta koskeva sääntely olisi koskenut Suomeen saapuvia riippumatta siitä, mistä maasta he tulevat. Valiokunnan mukaan sääntelyä tuli muuttaa niin, että voimakkaimmin perusoikeuksiin puuttuvat velvollisuudet kohdistuvat sellaisiin maahan tuleviin henkilöihin, joiden voidaan arvioida muodostavan suurimman riskin covid-19-tartuntojen leviämisen kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan sääntelyn oikeasuhtaisuutta voitiin parantaa esimerkiksi säätämällä laissa perussäännökset sellaisista lähtömaista, joista tuleviin matkustajiin todistus- tai testausvaatimuksia ei sovelleta. Tarkemmat säännökset tällaisista maista voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella (PeVL 26/2021 vp, kappale 12). Tuolloin lakia täydennettiin eduskuntakäsittelyssä lisäämällä 16 c §:ään nykyisin voimassa olevaa 2 momenttia muistuttava säännös (ks. StVM 18/2021 vp).

(21) Perustuslakivaliokunta on lisäksi kiinnittänyt vakavaa huomiota siihen, että poikkeussäännöstä 16 c §:ssä on sovellettu hyvin tiukasti asiaa koskevia valtioneuvoston asetuksia annettaessa. Valiokunnan käsityksen mukaan 16 c §:n poikkeussäännös ei ole täyttänyt hyvin oikeasuhtaisuusvaatimusta. Valiokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota siihen, että pohjoisia raja-alueita koskevien poikkeuksien kaltaisesti on syytä tarkastella myös Ahvenanmaan ja Ruotsin välistä raliikennettä (PeVL 35/2021 vp, kappaleet 35 ja 36).

(22) Hallituksen esityksessä (s. 44) 16 c §:n 2 momentin poikkeussäännöksestä luopumista perusteltaessa viitataan siihen, että poikkeuksen piiriin kuuluvien maiden ja alueiden määrä on ollut vähäinen. Lisäksi esitystä annettaessa käsitys on ollut, että Euroopan komission tavoitteena olisi siirtyä matkustukseen liittyvässä riskinarviointimallissa maakohtaisesta arvioinnista matkustaja-kohtaiseen arviointiin. Mallin yksityiskohtainen sisältö on kuitenkin edelleen auki.

(23) Perustuslakivaliokunnan aikaisemmin esittämät huomiot tartuntatautilain 16 c §:n 2 momentista eivät ole vaikuttaneet lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen. Myös nyt ehdotettu sääntely, jossa 2 momentin voimassaoloa ei enää jatketa, on käsiteltävissä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin edelleen huomiota siihen, että sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta olisi perustellumpaa säilyttää maakohtaisten poikkeuksien mahdollisuus. Valtioneuvoston tulee vähintään tarkoin seurata poikkeussäännöksestä luopumisen käytännön vaikutuksia ja ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin, jos maahantulorajoitukset näyttävät muodostuvan soveltamiskäytännössä oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta ongelmallisiksi.

Koronapassia koskeva sääntely

(24) Voimassa oleva koronapassia koskeva sääntely tartuntatautilaissa on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 35/2021 vp, kappaleet 12—28). Valiokunta piti säänte-

Valiokunnan lausunto PeVL 50/2021 vp

lyn arvioinnin kannalta lähtökohtaisesti merkityksellisenä, että koronatodistuksen esittämisvelvollisuus säädetään vaihtoehdoksi lakiin perustuville tiloihin ja kokoontumisiin kohdistuville perusoikeusrajoituksille. Vaikka ehdotus asetti henkilöt eri asemaan, ei ehdotettua sääntelyä voitu perustuslakivaliokunnan mielestä sen taustalla olevat lääketieteelliset perusteet huomioiden pitää mielivaltaisena. Sääntelylle oli esitetty myös hyväksyttävät perusteet. Täysi rokotussarja ja sairastettu covid-19-tauti antavat henkilölle suojaa koronavirustartunnalta ja estävät taudin leviämistä. Tuoreen negatiivisen testitodistuksen vaatimus estää sekin koronartunnan leviämistä ihmisten kokoontuessa erilaisiin tilaisuuksiin. Valiokunnan mielestä esitettyä voitiin lausunnon antamisajankohtana vallinneessa epidemiatilanteessa pitää sellaisena hyväksyttävänä syynä, joka muodostaa perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun hyväksyttävän perusteen (PeVL 35/2021 vp, kappale 16). Valiokunta ei edellä sanotun mukaisesti ole arvioinut nykyistä epidemiatilannetta toisin suhteessa rajoitusten hyväksyttävyyteen.

(25) Perustuslakivaliokunnan mukaan arvioitaessa tuolloin ehdotetun sääntelyn oikeasuhtaisuutta voitiin merkitystä edelleen antaa sille, että esimerkiksi yksilölle välttämättömät palvelut eivät edellytä koronatodistuksen esittämistä. Samaten merkitystä oli sillä, että käytännössä koronatodistuksen esittämisvelvollisuuden piiriin lukeutuvilla henkilöillä on ollut ja on edelleen mahdollisuus saada maksutta täysi rokotussarja koronavirusta vastaan. Merkitystä oli edelleen sillä, että henkilöillä, jotka eivät ole ottaneet koronarokotuksia, on mahdollisuus saada koronatodistus negatiivisen testituloksen perusteella (PeVL 35/2021 vp, kappale 17). Valiokunta korostaa sanotun arvion koskevan nyt ja tuolloin ehdotettua sääntelyä.

(26) Koronapassin esittämisvelvollisuutta koskeva voimassa oleva lainsäädäntö ei siten edellä sanotun johdosta ole perustuslainvastaista.

(27) Koronapassia koskevaa 58 i §:ää ehdotetaan nyt muutettavaksi siten, että koronapassin esittämisvelvollisuus ulotetaan koskemaan tilan koko aukioloaikaa (2 mom.). Ehdotettu muutos on perustuslakivaliokunnan mielestä varsin vähäinen oikeustilan muutos, joka kohdistuu elinkeinonharjoittajan valittavissa oleviin edellytyksiin vapautua rajoituksista. Säännösehdotus ei vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

(28) Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että lain 58 l §:ään ehdotetaan säännöstä kunnan velvollisuudesta myöntää EU:n digitaalinen koronarokotustodistus sellaiselle kunnan asukkaalle, joka on saanut hyväksyttävän rokotuksen EU:n ulkopuolisessa maassa ja jolla ei näin ollen vielä ole käytössään EU:n digitaalista koronatodistusta. Valiokunta pitää säännösehdotusta sinänsä perusteltuna, mutta kiinnittää huomiota myös toisessa EU:n jäsenvaltiossa rokotuksen saaneiden asemaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan toisessa EU-maassa saadun rokotustodistuksen saaminen voi osoittautua käytännössä hankalaksi, ja se voi esimerkiksi edellyttää henkilön matkustamista kyseiseen EU-maahan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sovellettavana oleva EU-lainsäädäntö ei estäne kansallista menettelyä todistuksen myöntämiseksi toisessa EU-maassa saadusta rokotuksesta. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan on syytä EU-sääntelyn puitteissa täydentää sääntelyä.

(29) Perustuslakivaliokunta kiinnitti arvioidessaan koronapassin käyttöönottoa merkitsevää lainsäädäntöä erityistä huomiota lasten asemaan (PeVL 35/2021 vp, kappaleet 18—25). Sosiaali- ja terveysvaliokunnan on syytä tarkastella sääntelyn vaikutuksia lapsiin. Perustuslakivaliokunta

Valiokunnan lausunto PeVL 50/2021 vp

painottaa erityisesti tarvetta tarkastella heikommassa asemassa olevien lasten mahdollisuuksia harrastuksiin ja muuhun toimintaan osallistumiseen.

(30) Tartuntatautilain 58 j §:n mukaan todistuksen tarkastaminen tulee toteuttaa siten, että toiminnanharjoittaja käyttää Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hyväksymää lukijaohjelmaa. Mikäli säännöksen on tarkoitettu sisältävän Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle osoitetun lakisääteisen tehtävän hyväksyä tai hylätä hakemuksesta muiden tahojen kehittämiä lukijaohjelmia, on säännöstä täsmennettävä olennaisesti. Säännöksestä tulee myös ilmetä edellytykset, joilla lukijaohjelma voidaan hyväksyä tai hylätä. Säännöksestä on syytä ilmetä myös hyväksynnän ajallinen ulottuvuus.

Ahvenanmaan itsehallinnon huomioon ottaminen

(31) Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään. Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 29 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta muun muassa asioissa, jotka koskevat ihmisten tarttuvia tauteja. Itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan mukaan tehtävistä, jotka muun muassa ihmisten tarttuvien tautien torjuntaa koskevan lainsäädännön mukaan kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen.

(32) Perustuslakivaliokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota tarpeeseen huomioida Ahvenanmaan erityisasema annettaessa tartuntatautilain nojalla asetuksia ja valmisteltaessa lain soveltamista koskevia linjauksia (ks. myös PeVL 16/2021 vp, kappale 13).

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunnan lausunto PeVL 50/2021 vp

Helsingissä 9.12.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd

varapuheenjohtaja Antti Häkkänen kok

jäsen Bella Forsgrén vihr

jäsen Jukka Gustafsson sd

jäsen Maria Guzenina sd

jäsen Olli Immonen ps

jäsen Hilikka Kemppi kesk

jäsen Mikko Kinnunen kesk

jäsen Anna Kontula vas

jäsen Mats Löfström r

jäsen Jukka Mäkynen ps

jäsen Sakari Puisto ps

jäsen Wille Rydman kok

jäsen Heikki Vestman kok

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Johannes Heikkinen

valiokuntaneuvos Mikael Koillinen

valiokuntaneuvos Liisa Vanhala